

Sociology of Privatization of Criminal Justice: Opportunities and Challenges

Farhanaz Jamadi^{*}, Ali Janipour^{**}

Dariush Babaei^{***}

Abstract

Criminal justice is one of the most important social institutions that is responsible for maintaining the order and security of the society and implementing justice. In modern legal systems, the government is responsible for providing criminal justice services. However, in recent years we have seen an increase in the privatization of criminal justice around the world. In this article, we are trying to answer the question of what opportunities and challenges the privatization of criminal justice as a social problem entails. The findings of the research indicate that there are generally two general views in the field of privatization of criminal justice; The first or neoliberal view argues that privatization increases efficiency and cost savings, innovation, performance-based contracting, flexibility, reduction of bureaucracy, central specialization and reduction of government monopolies; On the other hand, the second point of view or the commodification of criminal justice suggests that the commodification of criminal justice causes deprivation of justice and freedom, reduction of services, simplification, instability, lack of accountability, conflict of interests, deprivation of public trust. In this article, by using the descriptive and analytical method and with a sociological perspective, we examine the privatization of criminal justice and different views.

* Ph.D. Candidate of Criminal Law and Criminology, Faculty of Humanities, Department of Law, Yasouj Branch, Islamic, jamadifarnaz@gmail.com

** Assistant Professor, Faculty of Humanities, Department of Law, Yasouj Branch, Islamic Azad University, Yasouj, Iran (Corresponding Author), Ali.janipour.2634@gmail.com

*** Assistant Professor, Faculty of Humanities, Department of Law, Yasouj Branch, Islamic Azad University, Yasouj, Iran, Babaei56@yahoo.com

Date received: 21/01/2024, Date of acceptance: 29/10/2024

Keywords: Privatization, Commodification, Criminal Justice, Neoliberalism, Social Justice.

Introduction

Starting in the 1980s, governments initiated privatization efforts across industrial and welfare sectors, aiming to bolster revenue, expand stock ownership, and diminish union influence. This shift aimed at enhancing consumer choices, service quality, and cost-effectiveness. Unlike earlier periods where economic activities toggled between public and private realms, recent decades witnessed a pronounced transfer of governmental responsibilities to the private sector, a departure from post-World War II trends of extensive government ownership and service provision. This global wave of privatization, beginning in the late 1970s, encompassed diverse public services, including the outsourcing of functions within criminal justice systems.

Materials & Methods

The study employs analytical-descriptive methods within legal sociology to explore and analyze theories, literature, and empirical findings regarding the privatization of criminal justice, aiming to delineate both its opportunities and challenges.

Discussion & Result

Criminal justice encompasses principles such as acquittal, legality, moral responsibility, and punishment's personal nature, aiming to ensure individuals' rights against governmental criminal actions while maintaining public safety, deterring crime, rehabilitating offenders, and administering justice. Its paradigms include retributive justice focusing on punishment, restorative justice emphasizing reform, and social justice addressing crime's social roots and inequalities.

Conclusion

The sociological examination of the privatization of criminal justice reveals two predominant perspectives. Proponents of privatization argue that the private sector can deliver criminal justice services more effectively and with higher standards through competition, economic incentives, and innovation. They contend that privatization enhances flexibility, specialization, and overall efficiency, while also breaking down government monopolies in this domain. Conversely, critics caution against the commodification of justice under privatization, asserting that profit motives inherent in

147 Abstract

private companies jeopardize clients' rights and access to justice. Concerns also center around potential instability, inadequate accountability, conflicts of interest, and a erosion of public trust in the criminal justice system.

Bibliography

- Asadi, David. (2010). Principles governing criminal justice in Iran's subject law. *Journal of Police Order and Security*, 2(4), 71-98. [in Persian]
- Bean, Philip(2020). *Criminal Justice and Privatisation: Key Issues and Debates*. Routledge
- Castree, N. (2008). Neoliberalising Nature: The Logics of Deregulation and Reregulation. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 40(1), 131-152.
- Cornford, Andrew. (2023). The Aims and Functions of Criminal Law. *The Modern Law Review*.
- Crouse, Eric R(2022) Margaret Thatcher's case against democratic socialism and Keynesian economics: markets, monetarism, and British politics in the 1970s, Rowman & Littlefield
- Darvishi, H., & momeni, S. (2021). Bourdieu and the issue of neoliberalism. *Society Culture Media*, 10(39), 87-102. [in Persian].
- Fairfax, Roger A. Jr. (2010) "Outsourcing Criminal Prosecution? - The Limits of Criminal Justice Privatization," *University of Chicago Legal Forum: Vol Article 10*.
- Forbes-Pitt, Kate (2014). *The Assumption of Agency Theory*, Taylor & Francis.
- Gholami, H., & Kasaei, E. S. (2021). A Criminological Approach to the Challenges of the Neoliberal Political-Economic System with a Look at the Coronavirus Conditions. *Journal of Criminal Law and Criminology*, 9(17), 127-151. [in Persian].
- Hamerton C., Hobbs S.,(2022) *Privatising Criminal Justice: History, Neoliberal Penalty and the Commodification of Crime*, London: Routledge, 21,
- Headley A., Garcia-Zamor J.,(2014) *The Privatization of Prisons and its Impact on Transparency and Accountability in Relation to Maladministration*, *International Journal of Humanities Social Sciences and Education*, 1,
- Hozhabr alSadati, H., & Habibzadeh, M. J. (2014). Social Justice and Criminal Justice: Division or Connection. *Criminal Law Doctrines*, 11(8), 25-54 [in Persian]
- Kim, D.-Y. (2022). Prison Privatization: An Empirical Literature Review and Path Forward. *International Criminal Justice Review*, 32(1), 24-47.
- Kyle, Peter H.(2013), *Contracting for Performance: Restructuring the Private Prison Market*, 54 *Wm. & Mary L. Rev.* 2087
- McAlinden, Anne-Marie. (2011). 'Transforming justice': challenges for restorative justice in an era of punishment-based corrections. *Contemporary Justice Review*. 14. 1-24.
- Najafi Abrandabadi, Ali Hossein (2013). An introduction to research in the criminal justice system: opportunities and challenges. *Judiciary Journal*, No. 77. [in Persian].

- Namadianpour, I., Janalizade, H., & Firouzjaeian, A. A. (2023). A sociological reflection on the privatization of education (non-government schools) in Iran. *Sociological Cultural Studies*, 14(2), 111-140. [in Persian].
- Nofal, Sulafa. (2023). The historical roots of neoliberalism: origin and meaning. *Brazilian Journal of Political Economy*. 43. 576-591.
- Parker, D. (2009) *The Official History of Privatisation, Volume 1: The Formative Years 1970– 1987*, London: Routledge
- Pendenza, M., & Lamattina, V. (2019). Rethinking Self-Responsibility: An Alternative Vision to the Neoliberal Concept of Freedom. *American Behavioral Scientist*, 63(1), 100-115.
- Peters, M. (2016). Neoliberalism, Hayek, and the Austrian School of Economics. In: Peters, M. (eds) *Encyclopedia of Educational Philosophy and Theory*. Springer, Singapore.
- Petoft, A., & Momeni Rad, A. (2015). The Evolution of Government Intervention in Economy from the Perspective of Public Law-Welfare to Post Regulatory Governments. *Public Law Research*, 17(47), 185-204. [in Persian].
- Pratt, Travis. (2019). Cost–benefit analysis and privatized corrections. *Criminology & Public Policy*. 18.
- Rahall, Karena,(2014) *The Siren Is Calling: Economic and Ideological Trends Toward Privatization of Public Police Forces*, 68 *U. MIAMI L. REV.* 633
- Randall, Holcombe(2016). *Advanced Introduction to Public Choice*. Edward Elgar Publishing
- Shetreet ,Shimon, Chodosh, Hiram, Eric, Helland(2021). *Challenged Justice: In Pursuit of Judicial Independence*. BRILL.
- Shiri, Abbas (1385). Paradigms of Criminal Justice, Punitive Justice and Restorative Justice, *Tehran University Faculty of Law and Political Science Policy Quarterly*, No. 74, 213-245. [in Persian].
- Szablowski, Zenon. (2008). Punitive justice and restorative justice as social reconciliation. *The Heythrop Journal*. 49. 405 – 422
- Tilley, N. (2018). Privatizing Crime Control. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 679(1), 55-71.
- Vilher, Libbi L. (2017). Private Prisons and the Need for Greater Transparency: Private Prison Information Act, 12 *Brook. J. Corp. Fin. & Com. L.*

جامعه‌شناسی خصوصی سازی عدالت کیفری و فرصت‌ها و چالش‌ها

فرحناز جمادی*

علی جانی پور**، داریوش بابایی***

چکیده

عدالت کیفری یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی است که وظیفه حفظ نظم و امنیت جامعه و اجرای عدالت را بر عهده دارد. در نظام‌های حقوقی مدرن، دولت مسئول ارائه خدمات عدالت کیفری است. با این حال، در سال‌های اخیر شاهد افزایش روند خصوصی سازی عدالت کیفری در سراسر جهان هستیم. در این مقاله درصدد هستیم که به این سؤال پاسخ دهیم که خصوصی سازی عدالت کیفری به مثابه پروبلماتیک اجتماعی چه فرصت و چالش‌هایی به دنبال دارد. یافته‌های پژوهش حکایت از آن دارد که به صورت کلی دو دیدگاه کلی در حوزه خصوصی سازی عدالت کیفری مطرح می‌شود؛ استدلال اصلی در دیدگاه نخست یا نئولیبرالی این است خصوصی سازی موجب افزایش کارایی و صرفه‌جویی در هزینه، نوآوری، قرارداد مبتنی بر عملکرد، انعطاف‌پذیری، کاهش بوروکراسی، تخصص محوری و کاهش انحصارت دولتی می‌شود؛ در مقابل، دیدگاه دوم یا کالایی سازی عدالت کیفری مطرح می‌کند که کالایی سازی عدالت کیفری سبب سلب عدالت و آزادی، کاهش خدمات، ساده‌سازی، بی‌ثباتی، فقدان پاسخ‌گویی، تضاد منافع و سلب اعتماد عمومی می‌شود. در این مقاله، با بهره‌گیری از روش توصیفی و تحلیلی به بررسی خصوصی سازی عدالت کیفری و دیدگاه‌های متباین پردازیم.

* دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران، jamadifarahnaz@gmail.com

** استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران (نویسنده مسئول)، Ali.janipour.2634@gmail.com

*** استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران، Babaei56@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۰۱، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۰۸

کلیدواژه‌ها: خصوصی‌سازی، کالایی شدن، عدالت کیفری، نئولیبرالیسم، عدالت اجتماعی.

۱. مقدمه

با تمایز بین بخش‌های صنعتی و رفاهی در آغاز دهه ۱۹۸۰ و شیوه‌های مختلف خصوصی‌سازی که بر آنها تحمیل شد، دولت‌ها مسیری جدید را آغاز کردند؛ مسیری که به انگیزه اهداف عمده‌ای مانند افزایش درآمد، گسترش مالکیت سهام (اعطای سهم به سرمایه‌گذاران در دولت بازسازی‌شده و توخالی شده) و کاهش قدرت اتحادیه‌ها رشد بیشتری یافت. به لحاظ وسعت و دامنه این مسیر از حوزه صنعتی فراتر رفت و سایر حوزه‌های عمومی از قبیل خدمات عمومی گسترش یافت. به بیان دیگر، با ایجاد بازارهای داخلی و برون‌سپاری وظایف عمده دولت رفاه به شرکت‌های خصوصی این توقع به وجود آمد که چنین امری انتخاب‌های مصرف‌کننده، بهبود کیفیت ارائه خدمات و کاهش هزینه برای خزانه ملی مردم را به همراه دارد. با وجود اینکه، سازمان‌دهی فعالیت‌های اقتصادی و مالکیت وسایل تولید و تجارت در طول تاریخ از بخش دولتی به بخش خصوصی و بارها به طرق مختلف منتقل شده است و این انتقال یک‌طرفه نیست؛ با این حال، یکی از ویژگی‌های تعیین‌کننده سیاست عمومی در دهه‌های گذشته، توخالی شدن دولت و انتقال صنایع دولتی و خدمات عمومی به بخش خصوصی بوده است. با در نظر گرفتن این موضوع، نقطه شروع بحث خصوصی‌سازی، رویدادهای مهم دهه سی و چهل است که انگیزه برنامه ملی‌سازی را شکل داد؛ یعنی، رکود بزرگ دهه سی به این دیدگاه اعتبار بخشید که سرمایه‌داری لجام‌گسیخته، سرمایه‌داری‌ای شکست‌خورده است که قادر به ارائه «رشد اقتصادی و زندگی مناسب» نیست و جنگ جهانی دوم به مردم نشان داد که مؤثرترین راه برای رفع نیاز ملی به منابع ضروری جنگ از طریق دخالت گسترده دولت در تولید صنعتی است.

گسترش بخش عمومی به یکی از ویژگی‌های عمده اجماع سیاسی پس از جنگ تبدیل شد و در اواخر دهه ۱۹۷۰، بسیاری از کشورها صاحب بزرگ‌ترین شرکت‌های دولتی شد. در این شرایط دولت به کارفرمای اصلی و ارائه‌دهنده کالاها و خدمات تبدیل شد و متصدی حمل‌ونقل، ارتباطات و بخش انرژی بود. خدمات محلی مانند جمع‌آوری زباله، در کنار مقررات بخش رفاه از سوی دولت مرکزی، بخش مهم دیگری از فعالیت‌های اقتصادی را نشان می‌دهد؛ اما نقش دولت در بخش خدمات عمومی دوام چندانی نداشت و به‌مرور موج جهانی خصوصی‌سازی شروع شد. از نظر تاجر، پیگیری «اقتصاد عمدتاً آزاد شرکتی» تضمین کرد که

بیشتر صناعی که قبلاً دولتی بودند به مالکیت خصوصی بازگردانده شدند و بخش‌هایی که هنوز دولتی باقی مانده بودند از طریق «سیاست بخش به بخش» به میزان قابل توجهی کاهش یافتند. فرآیندی که طی آن مشاغل و خدمات دولتی به واحدهای تحویل کوچک‌تر تقسیم می‌شوند تا قدرت اتحادیه‌های کارگری خدمات عمومی کاهش یابد و آنها را برای فروش بخش به بخش شدن آماده کند. در نتیجه این سیاست طیف وسیعی از خدمات عمومی به بخش خصوصی واگذار شد. یکی از حوزه‌هایی که در نتیجه سیاست «بخش‌بندی» به بخش خصوصی واگذار شد، حوزه عدالت کیفری بود.

خصوصی سازی عدالت کیفری به مثابه پدیده‌ای اجتماعی پیامدهای متعددی در سطح جامعه دارد؛ نخستین پیامد خصوصی سازی عدالت کیفری را می‌توان در حوزه اعتماد عمومی نگریست. به بیان دیگر، از آنجایی که اعتماد عمومی زیربنای نظام عدالت کیفری کاربردی و مؤثر را تشکیل می‌دهد خصوصی سازی عدالت کیفری می‌تواند بر اعتماد عمومی به نظام عدالت کیفری تأثیر بگذارد. دومین پیامد خصوصی سازی عدالت کیفری را می‌توان دغدغه‌های اجتماعی در حوزه برابری دانست؛ خصوصی سازی عدالت کیفری می‌تواند منجر به افزایش تبعیض در جامعه شود. چراکه شرکت‌های خصوصی ممکن است خدمات خود را به افراد دارای درآمد بیشتر ارائه دهند. این امر می‌تواند منجر به گسترش نابرابری و بی‌عدالتی شود.

۲. روش تحقیق

با توجه به موضوع مقاله، روش تحقیق مناسب برای این پژوهش، تحلیلی-توصیفی است. در این روش، ضمن بررسی و تحلیل نظریه‌ها، ادبیات و یافته‌های موجود در زمینه خصوصی سازی عدالت کیفری، به توصیف و تبیین فرصت‌ها و چالش‌های این پدیده از منظر جامعه‌شناسی حقوقی پرداخته می‌شود.

۳. چارچوب نظری: خصوصی سازی و نئولیبرالیسم

۱.۳ خصوصی سازی

مفهوم «خصوصی سازی» که جایگزینی کاربرپسندتر برای اصطلاح دست و پاگیر «ملی‌زدایی» است، در ژوئیه ۱۹۷۹ از سوی «فایننشال تایمز» ابداع شد. خصوصی سازی، مفهومی غیردقیق با اختلاف نظر قابل توجه است، مفهومی مبهم که جرقه‌های واکنش‌های سیاسی شدیدی را

برمی‌انگیزد (Bean, 2020: 8-9). خصوصی‌سازی تعاریف بسیاری را در برمی‌گیرد و به‌طور کلی به سیاست‌هایی اشاره دارد که بر تقویت بازار به‌جای دولت اولویت می‌دهند. خصوصی‌سازی چندوجهی است و به اشکال مختلف صورت می‌گیرد و با نیازهای خاص در بخش‌ها، فرهنگ‌ها و زمینه‌های تاریخی مختلف سازگار می‌شود (Hamerton & Hobbs, 2022: 18).

پارکر (۲۰۰۹) در کتاب «تاریخچه رسمی خصوصی‌سازی» مفصل خود، چند نظریه اقتصادی مرتبط را بیان می‌کند که در دهه ۱۹۷۰ به‌شدت از مالکیت دولت انتقاد می‌کردند. این نظریه‌ها «پایه فکری خصوصی‌سازی» را تشکیل دادند و شامل مکتب اقتصاد اتریشی، نظریه انتخاب عمومی، نظریه نمایندگی، نظریه‌های جدید تنظیم‌گری و پول‌گرایی بودند (Parker, 2009: 23-25).

نظریه نخست، مکتب اقتصاد اتریشی است که به‌ویژه از سوی «هایک» حمایت می‌شود و بر نقش حیاتی رقابت تأکید می‌کند. بر اساس این مکتب، مالکیت خصوصی و رقابت موجب نوآوری، کارایی و آزادی شخصی می‌شود. طرفداران این مکتب، صنایع خصوصی را به خاطر توانایی در نوآوری و گسترش به بازارهای جدید ستایش می‌کنند و به مقایسه این صنایع با صنایع دولتی می‌پردازند؛ صنایعی که به دلیل فقدان انگیزه‌های سود و حقوق مالکیت فاقد انگیزه و دانش مدیریتی هستند. بخش‌های دولتی که از نیروهای بازار محافظت می‌شوند و با حمایت دولت پشتیبانی می‌شوند، فاقد انگیزه برای کارایی هستند که در بخش خصوصی دیده می‌شود، زیرا آنها با خطر ورشکستگی مواجه نیستند و نیازی به پاسخگویی به سهامداران ندارند (Peters, 2016: 2-5). نظریه دوم یا نظریه انتخاب عمومی ریشه در ایده‌های نئوکلاسیک دارد، بر مفهوم «بیشینه‌سازی مطلوبیت فردی» متمرکز است. منطبق با این نظریه مردم به‌جای منافع عمومی، در جهت منافع شخصی خود عمل کنند. در این دیدگاه، مقامات دولتی هنگام اتخاذ سیاست‌های اقتصادی و تصمیم‌گیری‌های سیاسی، منافع خود را در اولویت قرار می‌دهند و اغلب به نفع گروه‌های خاصی در داخل و خارج از مجلس هستند. این نظریه تأثیر لابی‌گران را در شکل‌دهی سیاست‌های اقتصادی و تخصیص منابع، با تأکید بر مصلحت‌های سیاسی برجسته می‌کند (Randall, 2016: 13-14). بر اساس این دیدگاه، مالکیت دولتی با مسائلی مانند هزینه‌های بیش‌ازحد برای سرمایه‌گذاری‌های عمومی، شیوه‌های اتحادیه‌ای که کارایی را محدود می‌کند و ائتلاف منابع مرتبط است. در دهه ۱۹۷۰، نظریه سوم یا نظریه نمایندگی به دلیل تأکید بر نقش قراردادهای در کنترل رفتار نمایندگان مورد توجه قرار گرفت. یکی از فرضیات اصلی نظریه نمایندگی این است که کارگماران و کارگزاران تضاد منافع دارند؛ مدیران ترجیح دهند

منافع خود، مثل کسب بیشترین پاداش ممکن را تعقیب کنند و توجهی به منافع بلندمدت سهامداران ندارند (Forbes-Pitt, 2014: 10-12). در نظریه چهارم یا نظریه جدید تنظیم گری بر مزایای مقررات زدایی و باز بودن بازار تأکید می‌شود. این نگرانی همواره وجود داشت که تنظیم گران دولتی ممکن است بازارها را مخدوش کنند؛ امری که به نتایج کمتر مطلوبی مانند سرمایه‌گذاری بیش از حد در صنایع تحت نظارت منجر می‌شود. این موضوع باعث ایجاد علاقه در ساختار تنظیم گری برای جلوگیری از سوءاستفاده از انحصار و درعین حال حفظ کارایی شد. تحقیقات در مورد بازارهای قابل رقابت، تجزیه و تحلیل انحصارها، رقابت و قیمت گذاری، شواهدی را ارائه کرد که از ایده حذف موانع رقابت و حذف صنایع انحصاری دولتی حمایت می‌کرد. این امر تلاش‌هایی را برای ایجاد رقابت از سوی ارائه‌دهندگان جدید اجرای مناقصه رقابتی و برون‌سپاری ارائه خدمات عمومی سوق داد (Parker, 2009: 25). سرانجام در نظریه پنجم بیان می‌شود در دهه ۱۹۷۰ شاهد عقب‌نشینی از کینزیسم بود؛ اگرچه خصوصی سازی یک اصل اصلی اقتصاد پول‌گرایی نبود، یکی از حامیان اصلی آن، «میلتون فریدمن»، طرفدار بازار آزاد بود که کاهش مالیات را به‌عنوان وسیله‌ای برای ایجاد محیطی که باعث افزایش فعالیت‌های سرمایه‌گذاری و بهبود سرمایه‌گذاری می‌شد، تبلیغ می‌کرد. ایده‌های او از سوی «بیکن و الیس» در بریتانیا مطرح شد، آنها استدلال کردند که مخارج عمومی و استقراض بخش خصوصی را از بین می‌برد و محدودیت‌هایی را برای مشاغل و سرمایه‌گذاری‌های بخش خصوصی ایجاد می‌کند (Crouse, 2022: 11-13).

۲.۳ نئولیبرالیسم

نئولیبرالیسم در اواخر قرن بیستم به‌عنوان واکنشی به شکست‌های اقتصاد کینزی که پارادایم غالب اقتصادی از زمان رکود بزرگ بود، ظهور کرد. در اقتصاد کینزی تأکید اصلی بر مداخله دولت در راستای تثبیت اقتصاد و ارتقای رفاه اجتماعی است. با این حال، بسیاری از اقتصاددانان و سیاست‌گذاران به این باور رسیدند که سیاست‌های کینزی منجر به مقررات گذاری بیش از حد دولت و سطوح ناپایدار بدهی شده است. در دهه ۱۹۷۰، گروهی از اقتصاددانان از جمله «میلتون فریدمن»، «فردریش هایک» و «جیمز بوکانان» شروع به توسعه و ترویج ایده‌های نئولیبرالی کردند. این اقتصاددانان استدلال کردند که بازارهای آزاد کارآمدترین راه برای تخصیص منابع است و مداخله دولت اغلب بیش از آنکه حل‌کننده مشکلات باشد، مشکلاتی را ایجاد می‌کند

(Nofal,2023: 579-580). نئولیبرالیسم در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ تحت رهبری سیاست‌گذارانی مانند «رونالد ریگان»، «مارگارت تاچر» و «آگوستو پینوشه» جاذبه سیاسی یافت. اصول عمده‌ای برای نئولیبرالیسم بیان شده است؛ نخستین اصل «مقررات زدایی» است. مقررات زدایی اصل محوری نئولیبرالیسم است و در بخش‌های مختلف اقتصاد از جمله نیروی کار، امور مالی، تجارت و مالیات اجرا شده است (غلامی دون و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۳۳). طرفداران مقررات زدایی استدلال می‌کنند که این امر می‌تواند با کاهش بار مقررات دولتی و اجازه دادن به کسب و کارها به فعالیت آزادتر به افزایش کارایی اقتصادی، نوآوری و رشد منجر شود. آنها همچنین معتقدند که مقررات زدایی به قیمت‌های پایین‌تر، محصولات باکیفیت بهتر و فرصت‌های شغلی بیشتر منجر شود (Castree,2008: 133-134). اصل محوری دیگری که در نئولیبرالیسم مطرح می‌شود، بازار آزاد است. بر اساس این اصل، بازارهای آزاد، بدون دخالت دولت، به طور ذاتی بهترین روش‌ها را برای تخصیص منابع می‌یابند. نئولیبرال‌ها استدلال می‌کنند که این امر منجر به افزایش نوآوری، کارایی اقتصادی و رشد کلی می‌شود. اعتقاد به قدرت بازارهای آزاد اغلب زیربنای سیاست‌های ترویج مقررات زدایی، خصوصی‌سازی و کاهش موانع تجارت است (Nofal,2023: 580).

از دیگر اصول محوری نئولیبرالیسم «کاهش بار مالی دولت» است. طرفداران نئولیبرالیسم استدلال می‌کنند که محدود کردن مخارج دولت و کاهش مالیات می‌تواند رشد اقتصادی را از طریق قادر ساختن افراد و مشاغل به منظور حفظ بیشتر درآمد خود افزایش دهد (پتیفت و مومنی راد، ۱۳۹۴: ۱۸۷-۱۸۸). آنها منطبق این کار را چنین بیان می‌دارند که وقتی مردم به دلیل مالیات کمتر پول بیشتری در جیب خود دارند، احتمال خرج و سرمایه‌گذاری بیشتر می‌شود و در نتیجه فعالیت‌های اقتصادی را تحریک و کارآفرینی را تشویق می‌کنند. به نظر اصحاب این مکتب کاهش هزینه‌های عمومی می‌تواند به تخصیص کارآمدتر منابع منجر شود. آنها معتقدند که یک دولت کوچک‌تر می‌تواند کارآمدتر عمل کند و از بوروکراسی غیرضروری اجتناب کند و در نتیجه رشد اقتصادی را ارتقا دهد.

اصل محوری دیگر نئولیبرالیسم را می‌توان «مسئولیت شخصی» دانست. در نئولیبرالیسم تأکید زیادی بر مسئولیت فردی و اتکا به خود می‌شود و طرفداران این مکتب این ایده را ترویج می‌کنند که افراد باید مسئولیت موفقیت، رفاه و نتایج اقتصادی خود را در دست بگیرند (درویشی و مومنی، ۱۴۰۰: ۸۷)؛ برای انتخاب‌ها و اقدامات شخصی ارزش قائل است و از اینکه افراد باید آزادی تصمیم‌گیری در مورد زندگی خود را بدون دخالت دولت یا سایر

نهادهای داشته باشند، حمایت می‌کند. نئولیبرالیسم اغلب منجر به اعمال سیاست‌هایی مانند کاهش برنامه‌های رفاه اجتماعی یا تأکید بر اهمیت پس‌انداز شخصی و سرمایه‌گذاری برای بازنشستگی می‌شود که مسئولیت شخصی را در اولویت قرار می‌دهند. در نئولیبرالیسم ذهنیتی تشویق می‌شود که در آن افراد به جای نسبت دادن آن به عوامل خارجی، مسئول اصلی موفقیت یا شکست اقتصادی خود هستند (Pendenza & Lamattina, 2019: 109-111).

۴. اصول، اهداف و الگوهای عدالت کیفری

یک قرن از ورود مفهوم «عدالت کیفری» می‌گذرد. این مفهوم نخستین بار در دهه ۱۹۲۰ توسط محققان انگلیسی‌زبان به دایره المعارف حقوقی راه یافت. از آن زمان تاکنون، این واژه همواره به صورت «نظام عدالت کیفری» به کار رفته است. استفاده از واژه «نظام» در مفهوم نظام عدالت کیفری بیانگر این واقعیت است که این مفهوم، مجموعه‌ای منسجم و سازمان‌یافته از زیرمجموعه‌ها و زیرنهادهای مختلف است. این زیرمجموعه‌ها در کنار یکدیگر و با تعامل و همکاری با یکدیگر، رسالت مهم تأمین امنیت جامعه را بر عهده دارند. علاوه بر نظام‌مند بودن، عدالت کیفری واجد ویژگی دیگری به نام «فرآیندی بودن» است. این ویژگی به این معناست که عدالت کیفری مسیری متشکل از مراحل مختلف را طی می‌کند تا به اهداف خود برسد. ویژگی دیگر عدالت کیفری را می‌توان داشتن کنشگران متعدد از قبیل قاضی دادگاه، پلیس، دادستان، مددکار و زندانبان است. ویژگی آخر نیز نهادها و فرایندها رسیدگی است که بر سلسله قواعد، مقررات و اصول مبتنی است. به طوری کلی، عدالت کیفری مجموعه‌ای منسجم از اصول، قواعد، رویه‌های پلیسی و قضایی و نهادها است که با همکاری یکدیگر در جهت مبارزه با جرم و جنایت و تحقق عدالت و انصاف در جامعه تلاش می‌کنند (نجفی ابرنآبادی، ۱۳۹۱: ۵۲-۵۴).

۱.۴ اصول عدالت کیفری

اصول عدالت کیفری، مجموعه قواعد و معیارهایی هستند که برای تضمین حقوق و آزادی‌های شهروندان در برابر دخالت‌های کیفری دولت وجود دارند. نخستین اصلی که نقش بنیادینی در اجرای عدالت کیفری ایفا می‌کند، «اصل برائت» یا «فرض بی‌گناهی متهم» است. بر مبنای این اصل و افراد تا زمانی که جرمشان ثابت نشود، بی‌گناه تلقی می‌شوند. دومین اصل عدالت کیفری را می‌توان «اصل قانونی بودن جرم و مجازات» به حساب آورد. اصل قانونی بودن جرم و

مجازات یکی از مهم‌ترین اصول حقوق کیفری است که به این معناست که هیچ رفتاری جرم محسوب نمی‌شود و هیچ مجازاتی تعیین نمی‌گردد؛ مگر اینکه قبلاً در قانون به‌طور صریح پیش‌بینی شده باشد. این اصل در واقع تضمین‌کننده حقوق و آزادی‌های افراد در جامعه است و از اعمال سلیقه و خودکامگی از سوی حکومت جلوگیری می‌کند. در کنار دو اصل بالا می‌توان «اصل مسئولیت اخلاقی» را نیز به‌عنوان سومین اصل بنیادین عدالت کیفری در نظر گرفت. این اصل بر این باور است که افراد در قبال اعمال خود مسئولیت اخلاقی دارند و باید پاسخگوی عواقب آن باشند. چهارمین اصل بنیادین حقوق کیفری، «اصل شخصی بودن مسئولیت کیفری» است. در این اصل این‌گونه فرض می‌شود که هر کس فقط در قبال اعمال خود مسئول است و هیچ‌کس را نمی‌توان به دلیل عمل دیگری مجازات کرد (اسدی، ۱۳۸۸: ۸۰-۹۰).

۲.۴ اهداف عدالت کیفری

اهداف نظام عدالت کیفری ممکن است در میان کشورها و نظام‌های حقوقی متفاوت باشند، اما به‌طور کلی می‌توان به چهار هدف اصلی اشاره کرد. اولین هدف نظام عدالت کیفری «حفظ امنیت عمومی» است؛ این هدف به این معناست که نظام عدالت کیفری باید از جامعه در برابر خطرات و تهدیدات ناشی از جرم و جنایت محافظت کند. دومین هدف نظام عدالت کیفری را می‌توان «بازدارندگی» دانست. در این هدف به تلاش می‌شود از وقوع جرم از طریق اعمال مجازات برای مجرمین جلوگیری شود. به‌عبارت‌دیگر، هدف بازدارندگی این است که افراد را از ارتکاب جرم بترساند. سومین هدف نظام عدالت کیفری «بازپروری» است. در اینجا با هدف کاهش احتمال ارتکاب مجدد جرم تلاش می‌شود که با فراهم کردن فرصت‌هایی برای آموزش، درمان، آموزش حرفه‌ای و حمایت فراهم شود تا بزهکاران بتوانند در جامعه ادغام شوند. هدف دیگری که می‌توان برای نظام عدالت کیفری متصور بود اجرای عدالت است (Cornford, 2023: 17-19).

۳.۴ الگوهای عدالت کیفری

نخستین الگوی عدالت کیفری را می‌توان «عدالت سزا دهنده» دانست. بر اساس این الگو اقدامات تنبیهی به‌عنوان یک عامل بازدارنده عمل می‌کند تا با تحمیل پیامدهایی بر رفتار افراد، از انجام اعمال مجرمانه منصرف شوند. علاوه بر این، بر اهمیت اجرای عدالت به‌طور متناسب تأکید و شدت مجازات را با حدت جرم ارتكابی همسو می‌کند (شیری، ۱۳۸۵: ۲۱۸-۲۲۰).

طرفداران این الگو استدلال می‌ورزند که مسئول دانستن افراد از طریق اقدامات تنبیهی به حفظ هنجارهای اجتماعی و تقویت حاکمیت قانون کمک می‌کند و در نتیجه باعث ایجاد حس نظم و ثبات در جوامع می‌شود (Szablowski, 2008: 407). به‌طور کلی، این الگو مجازات را به‌عنوان ابزاری برای بازدارندگی، قصاص و حفظ نظم اجتماعی در چارچوب قانونی در اولویت قرار می‌دهد.

در کنار الگوی عدالت سزادهنده، الگوی دیگری تحت عنوان «عدالت ترمیمی» یا «عدالت اصلاحی» در نظام عدالت کیفری مطرح شده است. این الگو در تضاد با الگوی سزادهنده، بر توان بخشی و توانمندسازی افراد در نظام عدالت کیفری تأکید می‌کند. هدف اصلی این الگو، تبدیل مجازات به مسیری برای اصلاح و ادغام مجدد مجرمان به جامعه به‌عنوان اعضای سازنده و قانونمند است. در این چارچوب، مجازات به‌جای تنبیه صرف، به‌عنوان فرصتی برای اصلاح و رشد فردی تلقی می‌شود. برای تحقق این هدف، الگوی عدالت ترمیمی از روش‌های مختلفی مانند آموزش، درمان و نظام‌های حمایتی استفاده می‌کند (McAlinden, 2011: 7-11). هدف این روش‌ها، توانمندسازی افراد، پرورش مهارت‌ها و ایجاد تغییرات ذهنی لازم برای اصلاح رفتار مجرمانه است.

در کنار الگوهای سزادهنده و ترمیمی، الگوی «عدالت اجتماعی» نیز در عدالت کیفری مطرح شده است. این الگو بر شناخت مبانی اجتماعی رفتار مجرمانه و تأثیر نابرابری‌های اجتماعی در پرورش و تداوم جرم تأکید می‌کند. در این الگو، تمرکز به‌جای مجازات یا بازپروری صرف مجرمان، به سمت فهم چگونگی تبدیل نابرابری‌ها در جامعه به فعالیت‌های مجرمانه است. هدف این الگو، ایجاد جامعه‌ای عادلانه‌تر و منصفانه‌تر است که در نهایت منجر به کاهش شرایط ایجاد رفتار مجرمانه خواهد شد (هژبرالساداتی و حبیب زاده، ۱۳۹۳: ۴۱-۴۲). در الگوی عدالت اجتماعی، پرداختن به علل ریشه‌ای جرم از طریق کاهش نابرابری‌های اجتماعی اساسی مانند نابرابری اقتصادی، عدم دسترسی به آموزش و منابع، تبعیض و به حاشیه رانده شدن پیشنهاد می‌شود.

۵. خصوصی سازی یا کالایی شدن عدالت کیفری

به‌طور کلی، دو دیدگاه عمده در حوزه خصوصی سازی عدالت کیفری مطرح است؛ دیدگاه نخست یا نئولیبرالی از حامیان اصلی خصوصی سازی عدالت کیفری است. دیدگاه نئولیبرالی بر این باور است که خصوصی سازی عدالت کیفری می‌تواند منجر به افزایش کارایی و اثربخشی

این سیستم شود. از نظر آنها، دولت‌ها در مدیریت عدالت کیفری ناکارآمد هستند و بخش خصوصی می‌تواند خدمات بهتری با هزینه کمتر ارائه دهد. آنها استدلال‌های متعددی در این راستا مطرح می‌کنند. دیدگاه دوم یا منتقدان خصوصی‌سازی که خصوصی‌سازی عدالت کیفری را با عنوان کالایی‌سازی مطرح و انتقادات متعددی بر آن وارد می‌کنند. منتقدان خصوصی‌سازی بر این باور هستند که خصوصی‌سازی عدالت کیفری منجر به کاهش عدالت و برابری در این نظام می‌شود (نمیدیان پور و همکاران، ۱۴۰۲: ۱۱۹-۱۲۲). آنها معتقدند که بخش خصوصی بیشتر به دنبال سودآوری است و ممکن است حقوق متهمان و قربانیان را نادیده بگیرد. در ادامه به صورت مفصل‌تر به تشریح این استدلال‌ها می‌پردازیم.

۱.۵ صرفه‌جویی و سود یا سلب عدالت و آزادی

در دیدگاه نئولیبرالی در ساحت نظام عدالت کیفری از پتانسیل «افزایش کارایی و صرفه‌جویی در هزینه» از طریق خصوصی‌سازی حمایت می‌شود. حامیان این دیدگاه استدلال می‌کنند که شرکت‌های خصوصی، با انگیزه سود، آمادگی بهتری برای ساده‌سازی فعالیت‌های درون نظام دارند. طرفداران خصوصی‌سازی معتقدند انگیزه سود، این شرکت‌ها را به اجرای استراتژی‌های مدیریتی نوآورانه، بهینه‌سازی منابع و معرفی شیوه‌های بازارمحور سوق می‌دهد که همگی با هدف کاهش هزینه‌های فعالیت‌ها و افزایش کارایی هماهنگ هستند. نئولیبرال‌ها از اهرم‌سازی ماهیت رقابتی بخش خصوصی برای تقویت رویکرد مقرون‌به‌صرفه‌تر برای ارائه خدمات عدالت کیفری دفاع می‌کنند و معتقدند که این نیروهای بازارمحور طبیعتاً شرکت‌های خصوصی را وادار می‌کنند تا برای نتایج بهتر با هزینه‌های کمتر تلاش کنند (Pratt, 2019: 449). آنها استدلال می‌کنند که این امر می‌تواند در نهایت با کاهش هزینه‌های دولت در این حوزه، بار مالی مالیات‌دهندگان را کاهش دهد.

در مقابل، منتقدان کالایی‌شدن عدالت کیفری معتقدند که انگیزه سود، تهدیدی برای عدالت و آزادی است. آنها استدلال می‌کنند که تزریق انگیزه سود به فرآیندهای حساس تصمیم‌گیری، انگیزه‌های انحرافی ایجاد می‌کند، اجرای بی‌طرفانه عدالت را به خطر می‌اندازد، آزادی‌ها اساسی را تهدید می‌کند و ایمنی و امنیت عمومی را به خطر می‌اندازد. شرکت‌های خصوصی، به‌عنوان سازمان‌هایی که به دنبال سود هستند، به‌طور طبیعی منافع مالکان و سهامداران خود را بر منافع عمومی ترجیح می‌دهند. این امر می‌تواند منجر به تصمیم‌گیری‌هایی شود که به نفع ثروتمندان و قدرتمندان باشد، نه به نفع اکثریت مردم (Shetreet et al, 2021: 149-154). برای مثال، یک شرکت

خصوصی که زندان‌ها را اداره می‌کند، ممکن است برای کاهش هزینه‌ها، استانداردهای مراقبت را کاهش دهد. این امر می‌تواند منجر به شرایط نامناسب برای زندانیان، افزایش خشونت و افزایش خطر فرار زندانیان شود.

۲.۵ نوآوری یا کاهش خدمات

طرفداران خصوصی سازی نظام عدالت کیفری معتقدند که شرکت‌های خصوصی می‌توانند شیوه‌های مدیریتی نوآورانه‌ای را ارائه دهند که به بهبود نظام عدالت کیفری کمک کند. آنها استدلال می‌کنند که این نهادها، بدون محدودیت ناشی از تشریفات اداری که اغلب با مؤسسات دولتی مرتبط هستند، دارای انعطاف‌پذیری برای معرفی فناوری‌های پیشگام، استراتژی‌های مدیریتی و رویکردهای توان‌بخشی هستند. طرفداران معتقدند که چنین روش‌های جدید که معمولاً چابک‌تر و پاسخ‌گوتر هستند، پتانسیل رسیدگی به مسائل دیرینه در نظام قضایی را دارند و مشارکت بخش خصوصی می‌تواند به تسریع اتخاذ راه‌حل‌های پیشرفته و تقویت فرهنگ آزمایش و سازگاری در نظام عدالت کیفری کمک کند، زیرا شرکت‌های خصوصی انعطاف‌پذیری بیشتری نسبت به نهادهای دولتی دارند. در نهایت آنها استدلال می‌کنند که این رویکرد ممکن است منجر به برنامه‌های توان‌بخشی کارآمدتر و فعالیت ساده‌تر شود و از سرعت تغییر اغلب کندتر در ساختارهای سنتی تحت رهبری دولت پیشی بگیرد (Tilley, 2018: 56-60).

در مقابل، منتقدان کالایی شدن عدالت کیفری این فرض را به چالش می‌کشند که خصوصی سازی ذاتاً افزایش کارایی را تضمین می‌کند. آنها نگرانی‌های قابل توجهی را در رابطه با مبادلات بالقوه بین کاهش هزینه و کیفیت خدمات ارائه شده مطرح می‌سازند و بر این خطر تأکید می‌ورزند که انگیزه‌های سودمحور ممکن است تلاش‌های توان‌بخشی و رفاه افراد در نظام قضایی را به خطر بیندازند. علاوه بر این، منتقدان پتانسیل هزینه‌های پنهان، عدم شفافیت و دشواری در ارزیابی دقیق پس‌اندازهای واقعی به دست آمده از طریق خصوصی سازی را برجسته می‌کنند که باعث ایجاد شک و تردید در مورد منافع مالی ادعایی برای مالیات‌دهندگان می‌شود (Vilher, 2017: 229-231).

۳.۵ قرارداد مبتنی بر عملکرد یا ساده‌سازی

نئولیبرال‌ها به شدت از اجرای «قراردادهای مبتنی بر عملکرد» در حوزه خدمات عدالت کیفری خصوصی شده دفاع می‌کنند. آنها الگویی را پیشنهاد می‌دهند که در آن پرداخت‌ها به نهادهای خصوصی به طور مستقیم با دستیابی به اهداف از پیش تعریف شده مرتبط است. آنها استدلال می‌ورزند که این ترتیب برای همسویی انگیزه‌ها، وادار کردن این نهادها به اولویت دادن به دستیابی به نتایج خاص، مانند کاهش نرخ تکرار جرم یا بهبود موفقیت در توان‌بخشی، به جای ارائه صرف خدمات، خدمت می‌کند. طرفداران ادعا می‌کنند که با گره زدن پاداش‌های مالی به دستاوردهای قابل اندازه‌گیری رویکرد ذهنیت نتیجه‌گرا در میان ارائه‌دهندگان خصوصی تقویت می‌شود و تمرکز بر ارائه نتایج ملموس و تأثیرگذار در نظام عدالت کیفری را تشویق می‌کند (Kyle, 2013: 2092).

با این حال، منتقدان نگرانی‌های عدیده‌ای را در مورد کاستی‌های احتمالی قراردادهای مبتنی بر عملکرد در عدالت کیفری خصوصی شده مطرح می‌کنند. آن‌ها پیچیدگی‌های اندازه‌گیری موفقیت را از نظر پیامدهای اجتماعی مانند کاهش تکرار جرم یا بهبود توان‌بخشی برجسته می‌کنند و هشدار می‌دهند که معیارهای ساده‌سازی شده ممکن است ماهیت چندوجهی این مسائل را نشان ندهند. منتقدان همچنین بر خطر تشویق اقداماتی که تحقق اهداف قرارداد را بر رفاه و نیازهای بلندمدت افراد در نظام قضایی اولویت می‌دهند، تأکید می‌کنند که به‌طور بالقوه کیفیت و اثربخشی تلاش‌های توان‌بخشی را به خطر می‌اندازد (Kyle, 2013: 2095).

۴.۵ انعطاف‌پذیری یا بی‌ثباتی

طرفداران خصوصی‌سازی در نظام عدالت کیفری مزایای درک شده «انعطاف‌پذیری و سازگاری» را که شرکت‌های خصوصی روی میز آورده‌اند برجسته و استدلال می‌کنند که این نهادها، بدون محدودیت‌های بوروکراتیک که اغلب با نهادهای دولتی مرتبط هستند، چابکی دارند؛ این چابکی امکان تعدیل‌های سریع و اقدامات پاسخگو را در مواجهه با شرایط در حال تغییر فراهم می‌کند و نهادهای خصوصی را قادر می‌سازد تا نیازهای در حال تحول را در نظام عدالت کیفری بهتر برآورده سازند و امکان تخصیص کارآمدتر منابع و انطباق سریع‌تر با چالش‌های نوظهور را فراهم کنند. پیشنهاد آنها این است که این توانایی برای چرخش و تنظیم سریع می‌تواند منجر به رویکردی پویاتر و پاسخگوتر برای مدیریت و بهبود عملکرد نظام قضایی شود.

باین حال، منتقدان فرض انعطاف‌پذیری و سازگاری را به چالش می‌کشند که خصوصی سازی ذاتاً منجر به افزایش انعطاف‌پذیری و سازگاری می‌شود. آنها نگرانی‌هایی را در مورد مبادلات بالقوه مطرح و تأکید می‌کنند که ماهیت سودمحور نهادهای خصوصی ممکن است تعدیل‌های کوتاه‌مدت را بر بهبودهای بلندمدت نظام عدالت کیفری ترجیح دهد. منتقدان همچنین هشدار می‌دهند که بدون نظارت مناسب، تغییرات سریع ایجادشده توسط نهادهای خصوصی می‌تواند منجر به بی‌ثباتی یا ناهماهنگی در نظام عدالت کیفری شود که به‌طور بالقوه کیفیت و تداوم خدمات ارائه‌شده را به خطر می‌اندازد (Kim, 2022: 26-28).

۵.۵ کاهش بوروکراسی یا فقدان پاسخ‌گویی

نئولیبرال‌ها بر اهمیت کاهش کنترل و بوروکراسی دولتی در نظام عدالت کیفری از طریق خصوصی سازی پافشاری می‌کنند. استدلال اصلی آنها این است که انتقال برخی وظایف به بخش خصوصی، خروج از انحصارات دولتی را تسهیل می‌کند و چشم‌اندازی متنوع‌تر و نوآورانه‌تر را ارتقا می‌دهد. آنها همچنین مدعی هستند که افزایش مشارکت نهادهای خصوصی، پویایی را به نظام تزریق می‌کند و محیطی را شکل می‌دهد که در آن رویکردهای مختلف برای رسیدگی به مسائل در حوزه عدالت کیفری قابل بررسی است. آنها معتقدند که این تغییر دور از تسلط دولت، انعطاف‌پذیری بیشتری را امکان‌پذیر می‌کند و به‌طور بالقوه منجر به معرفی استراتژی‌های جدید و راه‌حل‌های نوآورانه می‌شود که ممکن است در چارچوب متمرکزتر و تحت کنترل دولت ظاهر نشده باشند.

باین حال، منتقدان نسبت به این تصور که کاهش کنترل دولت به‌طور ذاتی منجر به نتایج بهتر می‌شود، خوشبین نیستند. آنها نگرانی‌هایی را در مورد خطرات بالقوه مرتبط با واگذاری وظایف اساسی عدالت کیفری به نهادهای خصوصی، از جمله مسائل مربوط به شفافیت، پاسخگویی و اولویت دادن به سود بر منافع عمومی، افزایش می‌دهند. منتقدان همچنین بر نیاز به نظارت دقیق و مقررات برای اطمینان از اینکه مشارکت بخش‌های خصوصی با اهداف کلی نظام قضایی همسو می‌شود و اصول اساسی انصاف و عدالت را به خطر نمی‌اندازد، تأکید می‌کنند (Fairfax, 2010: 268).

۶.۵ تخصص محوری یا تضاد منافع

حامیان خصوصی سازی جنبه‌های نظام عدالت کیفری، با پیروی از رویکرد نئولیبرالی، از استفاده از «تخصص و مهارت‌های تخصصی» که معتقدند در نهادهای خصوصی وجود دارد، حمایت و استدلال می‌کنند که این شرکت‌ها با هدایت بازار رقابتی، می‌توانند کارشناسان را در زمینه‌های مختلف مهم برای عدالت کیفری، مانند روش‌های توان‌بخشی، پروتکل‌های امنیتی و استراتژی‌های مدیریت کارآمد جذب و حفظ کنند. نئولیبرال‌ها معتقدند که این تخصص که اغلب در بخش خصوصی به دلیل کاهش محدودیت‌های بوروکراتیک در دسترس و سازگارتر دیده می‌شود، نویدبخش افزایش کیفیت و اثربخشی خدمات است. آنها ادعا می‌کنند که این متخصصان بینش‌ها و شیوه‌های نوآورانه‌ای را به ارمغان می‌آورند و به‌طور بالقوه رویکردهای کارآمدتر و هدفمندتری را برای توان‌بخشی و پیشگیری از جرم معرفی می‌کنند که نهادهای دولتی ممکن است به‌آسانی از آن برخوردار نباشند. طرفداران پیشنهاد می‌کنند که با بهره‌برداری از این مخزن دانش تخصصی، خصوصی سازی می‌تواند عصر جدیدی از نتایج بهبودیافته و نظام‌های عدالت کیفری با مدیریت بهتر را آغاز کند.

منتقدان، با لحنی محتاطانه، نسبت به اغراق در میزان و عمق تأثیرگذاری تخصص در بخش خصوصی هشدار می‌دهند. آنها تضاد منافع احتمالی را مطرح می‌سازند و بر اهمیت حصول اطمینان از همسویی استفاده از چنین دانشی با استانداردهای اخلاقی و رفاه اجتماعی و نه صرفاً انگیزه‌های سودمحور تأکید می‌کنند. منتقدان همچنین بر نیاز به نظارت دقیق و اقدامات پاسخگویی برای جلوگیری از سوءاستفاده‌های احتمالی و اطمینان از اینکه تخصص در بخش خصوصی واقعاً انصاف، اثربخشی و اخلاق نظام عدالت کیفری را افزایش می‌دهد، تأکید می‌ورزند.

۷.۵ کاهش انحصارات دولتی یا سلب اعتماد عمومی

طرفداران خصوصی سازی اجزای نظام عدالت کیفری «کاهش انحصارات دولتی» را به‌عنوان مزیتی مهم جلوه می‌دهند. آنها استدلال می‌ورزند که با معرفی مشارکت بخش خصوصی، تنوع، نوآوری و پویایی می‌تواند در قلمرو عدالت کیفری شکوفا شود. طرفداران ادعا می‌کنند که کاهش انحصارات دولتی درها را به روی رویکردها و راه‌حل‌های مختلف باز می‌کند و بستری را فراهم می‌سازد که در آن نهادهای مختلف می‌توانند دیدگاه‌های متنوع و ایده‌های نوآورانه را برای رسیدگی به مسائل دیرینه در نظام ارائه دهند. اعتقاد بر این است که این تغییر از یک

جامعه‌شناسی خصوصی سازی عدالت کیفری و ... (فرحناز جمادی و دیگران) ۱۶۳

ساختار منحصربه‌فرد و تحت کنترل دولت، رویکردی پویاتر و سازگارتر را برای مدیریت و بهبود نظام عدالت کیفری تشویق می‌کند و به‌طور بالقوه منجر به نتایج مؤثرتر و پاسخگوتر می‌شود.

منتقدان این فرض را به چالش می‌کشند که کاهش انحصارات دولتی به‌طور خودکار به افزایش تنوع و نوآوری منجر می‌شود. آنها نگرانی‌هایی را در مورد مبادلات بالقوه، مانند خطر اولویت دادن به سود بر رفاه اجتماعی و امکان پاسخگویی و شفافیت محدود در نظام‌های خصوصی شده، ایجاد می‌کنند. منتقدان خواستار نظارت دقیق بر فرآیند خصوصی سازی بخش‌هایی از نظام عدالت کیفری هستند تا اطمینان حاصل شود که این اقدام به جای تضعیف، به تقویت اهداف عدالت، انصاف و رفاه عمومی می‌انجامد. درنهایت، منتقدان استدلال می‌کنند که خصوصی سازی عدالت کیفری می‌تواند به کاهش اعتماد عمومی به نظام عدالت کیفری منجر شود. این امر می‌تواند منجر به کاهش مشارکت مدنی و افزایش جرم شود (Rahall, 2014: 652-655).

۶. نتیجه‌گیری

عدالت مفهومی است که بشر از آغاز تاریخ و تمدن خویش با آن آشنا بوده و در راستای تحقق آن کوشیده است. علاوه بر مقبولیت و محبوبیت این مفهوم، برداشتها و ادراکات و عملکردهای متفاوت و گاهی متناقض وجود داشته است. عدالت کیفری به سیستمی از قوانین، قواعد و نهادهایی اطلاق می‌شود که برای حفظ نظم اجتماعی، بازدارندگی و کاهش جرم و اجرای عدالت طراحی شده‌اند. این سیستم دربرگیرنده سیستم چندوجهی است که شامل اجرای قانون، فرایندهای قانونی و اصلاحات با هدف حفظ هنجارهای اجتماعی و حفاظت از جوامع می‌شود. با این حال، علی‌رغم نقش اساسی عدالت کیفری، اجرای سیستم‌های عدالت کیفری در سراسر جهان اغلب با چالش‌های متعددی دست‌وپنجه نرم می‌کند که مانع کارایی و اثربخشی‌اش می‌شود. از جمله این چالش‌ها می‌توان به زندان‌های شلوغ، نرخ فزاینده حبس، نابرابری در دسترسی به عدالت بر اساس وضعیت اجتماعی-اقتصادی و فشار بر منابع عمومی اشاره کرد. در پاسخ به این چالش‌ها در سیستم‌های عدالت کیفری، مفهوم خصوصی سازی به‌عنوان یک راه‌حل آینده‌نگر پدید آمده است. خصوصی سازی عدالت کیفری به استفاده از شرکت‌های انتفاعی و پیمانکاران خصوصی برای ارائه خدماتی اطلاق می‌شود که در گذشته توسط سازمان‌های دولتی در نظام عدالت کیفری انجام می‌شده است. هدف این امر رسیدگی به

ناکارآمدی‌ها و نارسایی‌های سیستم‌های عمومی با معرفی رویکردهای نوآورانه، بهبود تخصیص منابع و به‌طور بالقوه افزایش اثربخشی کلی فرایند عدالت کیفری است.

خصوصی‌سازی عدالت کیفری، به‌عنوان پدیده‌ای نوظهور، تحولات و دگرگونی‌های عمیقی را در نظام‌های حقوقی و اجتماعی جوامع مختلف به وجود آورده است. بررسی این پدیده از منظر جامعه‌شناسی، به‌ویژه جامعه‌شناسی حقوقی، ضرورتی انکارناپذیر است تا بتوان درک عمیق‌تر و واقع‌بینانه‌تری از فرصت‌ها و چالش‌های پیش روی آن به دست آورد. بررسی جامعه‌شناسی حقوقی خصوصی‌سازی عدالت کیفری می‌تواند دستاوردهای متعدد در سطوح متعدد به همراه داشته باشد. در سطح نخست، این مقوله می‌تواند به درک عمیق‌تر زمینه‌ها و انگیزه‌های پدیدار شدن گرایش به خصوصی‌سازی در حوزه عدالت کیفری کمک کند. عواملی مانند تمایل به کاهش تصدی دولت، افزایش کارایی و اثربخشی نظام عدالت کیفری و گرایش به رویکردهای بازارمحور در عرصه‌های مختلف، همگی می‌توانند در این زمینه نقش داشته باشند. در سطح دوم، خصوصی‌سازی عدالت کیفری، بازیگران و ذینفعان متعددی را وارد عرصه می‌کند، از جمله شرکت‌های خصوصی، سازمان‌های غیردولتی، نهادهای دولتی و افراد حقیقی. جامعه‌شناسی حقوقی می‌تواند به شناسایی این بازیگران و ذینفعان، نقش‌ها و منافع آن‌ها و روابط قدرت میان آن‌ها بپردازد. در سطح سوم، خصوصی‌سازی عدالت کیفری، پیامدها و تبعات متعددی در ابعاد مختلف، از جمله دسترسی به عدالت، برابری در برابر قانون و پاسخگویی، تضاد با اصول عدالت و انصاف، مشکلات مربوط به نظارت و کنترل و خطرات فساد و سوءاستفاده به دنبال دارد. بررسی جامعه‌شناسانه این امر می‌تواند به تحلیل این پیامدها و تبعات، با تمرکز بر گروه‌های مختلف اجتماعی و طبقات اقتصادی، بپردازد.

با بررسی جامعه‌شناسانه موضوع خصوصی‌سازی عدالت کیفری می‌توان به دو دیدگاه کلان در این خصوص دست‌یافت. دیدگاه نخست یا حامیان خصوصی‌سازی معتقدند که بخش خصوصی می‌تواند با استفاده از رقابت، انگیزه‌های اقتصادی و نوآوری، خدمات عدالت کیفری را به‌طور کارآمدتر و باکیفیت‌تر ارائه دهد. آنها همچنین استدلال می‌کنند که خصوصی‌سازی انعطاف‌پذیری، تخصص و کارایی را افزایش می‌دهد و انحصار دولتی را در این حوزه از بین می‌برد. در دیدگاه مقابل یا منتقدان خصوصی‌سازی عدالت کیفری باور بر این است که خصوصی‌سازی عدالت کیفری به کالایی شدن آن منجر می‌شود و انگیزه‌های سودآوری شرکت‌های خصوصی، حقوق و دسترسی مراجعان به عدالت را در معرض خطر قرار می‌دهد.

جامعه‌شناسی خصوصی‌سازی عدالت کیفری و ... (فرحناز جمادی و دیگران) ۱۶۵

آنها همچنین نگران بی‌ثباتی، پاسخگویی ضعیف، تضاد منافع و سلب اعتماد عمومی به نظام عدالت کیفری در اثر خصوصی‌سازی هستند.

کتاب‌نامه

- هژیرالساداتی، هانیه، حبیب‌زاده، محمدجعفر. (۱۳۹۳). عدالت اجتماعی و عدالت کیفری؛ جدایی یا پیوند. *آموزه‌های حقوق کیفری*، ۱۱(۸)، ۲۵-۵۴.
- اسدی، داوود. (۱۳۸۸). اصول حاکم بر عدالت کیفری در حقوق موضوعه ایران. *پژوهشنامه نظم و امنیت/انتظامی*، ۲(۴)، ۷۱-۹۸.
- نجفی ابرندآبادی، علی حسین (۱۳۹۱). درآمدی بر پژوهش در نظام عدالت کیفری: فرصت‌ها و چالش‌ها. *مجله قضاوت، شماره ۷۷*.
- غلامی دون، حسین، کسائی، سادات، الهه. (۱۴۰۰). رویکردی جرم‌شناختی به چالش‌های نظام سیاسی اقتصادی نئولیبرال با نگاهی به شرایط کرونایی. *پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی*، ۹(۱۷)، ۱۲۷-۱۵۱.
- پتفت، آرین، مومنی راد، احمد. (۱۳۹۴). سیر تحول نحوه مداخله دولت در اقتصاد از منظر حقوق عمومی، از دولت رفاه تا دولت فراتنظیمی. *پژوهش حقوق عمومی*، ۱۷(۴۷)، ۱۸۵-۲۰۴.
- درویشی، هادی، مومنی، سمیه. (۱۴۰۰). بوردیو و مسئله نئولیبرالیسم. *جامعه فرهنگ رسانه*، ۱۰(۳۹)، ۸۷-۱۰۲.
- شیری، عباس (۱۳۸۵). پارادیم‌های عدالت کیفری عدالت سزادهنده و عدالت ترمیمی، فصلنامه سیاست دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، شماره ۷۴، ۲۱۳ تا ۲۴۵.
- نمدیان پور، ایمان، جانعلی زاده، حیدر، فیروزجائیان، علی اصغر. (۱۴۰۲). تأملی جامعه‌شناختی بر خصوصی‌سازی آموزش (مدارس غیردولتی) در ایران. *جامعه‌پژوهی فرهنگی*، ۱۴(۲)، ۱۱۱-۱۴۰.
- Bean, Philip(2020). *Criminal Justice and Privatisation: Key Issues and Debates*. Routledge
- Castree, N. (2008). *Neoliberalising Nature: The Logics of Deregulation and Reregulation*. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 40(1), 131-152.
- Cornford, Andrew. (2023). *The Aims and Functions of Criminal Law*. *The Modern Law Review*.
- Crouse, Eric R(2022) *Margaret Thatcher's case against democratic socialism and Keynesian economics: markets, monetarism, and British politics in the 1970s*, Rowman & Littlefield
- Fairfax, Roger A. Jr. (2010) "Outsourcing Criminal Prosecution? - The Limits of Criminal Justice Privatization," *University of Chicago Legal Forum: Vol Article 10*.
- Forbes-Pitt, Kate (2014). *The Assumption of Agency Theory*, Taylor & Francis.
- Hamerton C., Hobbs S.,(2022) *Privatising Criminal Justice: History, Neoliberal Penalty and the Commodification of Crime*, London: Routledge, 21,

- Headley A., Garcia-Zamor J.,(2014) The Privatization of Prisons and its Impact on Transparency and Accountability in Relation to Maladministration, *International Journal of Humanities Social Sciences and Education*, 1,
- Kim, D.-Y. (2022). Prison Privatization: An Empirical Literature Review and Path Forward. *International Criminal Justice Review*, 32(1), 24-47.
- Kyle, Peter H.(2013), Contracting for Performance: Restructuring the Private Prison Market, 54 *Wm. & Mary L. Rev.* 2087
- McAlinden, Anne-Marie. (2011). 'Transforming justice': challenges for restorative justice in an era of punishment-based corrections. *Contemporary Justice Review*. 14. 1-24.
- Nofal, Sulafa. (2023). The historical roots of neoliberalism: origin and meaning. *Brazilian Journal of Political Economy*. 43. 576-591.
- Parker, D. (2009) *The Official History of Privatisation, Volume 1: The Formative Years 1970– 1987*, London: Routledge
- Pendenza, M., & Lamattina, V. (2019). Rethinking Self-Responsibility: An Alternative Vision to the Neoliberal Concept of Freedom. *American Behavioral Scientist*, 63(1), 100-115.
- Peters, M. (2016). Neoliberalism, Hayek, and the Austrian School of Economics. In: Peters, M. (eds) *Encyclopedia of Educational Philosophy and Theory*. Springer, Singapore.
- Pratt, Travis. (2019). Cost–benefit analysis and privatized corrections. *Criminology & Public Policy*. 18.
- Rahall, Karena,(2014) The Siren Is Calling: Economic and Ideological Trends Toward Privatization of Public Police Forces, 68 *U. MIAMI L. REV.* 633
- Randall, Holcombe(2016). *Advanced Introduction to Public Choice*. Edward Elgar Publishing
- Shetreet ,Shimon, Chodosh, Hiram, Eric, Helland(2021). *Challenged Justice: In Pursuit of Judicial Independence*. BRILL.
- Szablowski, Zenon. (2008). Punitive justice and restorative justice as social reconciliation. *The Heythrop Journal*. 49. 405 – 422
- Tilley, N. (2018). Privatizing Crime Control. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 679(1), 55-71.
- Vilher, Libbi L. (2017). Private Prisons and the Need for Greater Transparency: Private Prison Information Act, 12 *Brook. J. Corp. Fin. & Com. L*